

چیستی عید غدیر در تبیین پیامبر اکرم(ص)

عید غدیر علی بن ابی طالب علیه السلام و المسلمین جواهری

عید غدیر خم بین عیدهای امت اسلامی چه جایگاهی دارد؟ در این روز چه کاری انجام شده است؟ پاسخ این پرسش در احادیث اهل بیت^(ع) وجود دارد. در این نوشتار، یک حدیث نبوی ذکر می شود. عبدا... بن فضل هاشمی گفته است امام جعفر صادق^(ع) از پدر خود، امام باقر^(ع)، و از پدران خویش نقل کرده اند که پیامبر خدا^(ص) فرمودند: «روز غدیر خم برترین عیدهای امت من است و آن روزی است که خداوند بزرگ به من فرمان داد که برادرم، علی بن ابی طالب^(ع) را به عنوان پرچم دار و فرمانده امتم منصوب کنم تا بعد از من، مردم توسط او هدایت شوند و آن روزی است که خداوند در آن روز، دین را کامل کرد و نعمت را بر امت من تمام نمود و اسلام را به عنوان دین برای آنان پسندید. ای مردم! علی^(ع) از من است و من از علی^(ع) هستم، او از طینت من آفریده شده، و او امام خلق پس از من است. او برای خلق، آنچه را که در سنت من اختلاف کنند، روشن می کند. او امیرمؤمنان و رهبر پیشانی سفیدان و رو سفیدان و بزرگ و سرپرست مؤمنان و بهترین وصی هاو همسر سرور زنان جهان و پدر امامان هدایت شده است.» (امالی شیخ صدوق، مجلس ۳۶، ص ۱۲۶/ اقبال الاعمال سید بن طاووس، ج یک، ص ۴۶۶/ بحارالانوار علامه مجلسی، ج ۳۷، ص ۱۸ و ج ۹۷، ص ۱۱۰/ نورالثقلین عروسی حویزی، ج یک، ص ۵۸۹).

پیامبر خدا در این حدیث، مضمون آیه اکمال دین یعنی آیه ۳ سوره مائده را که در روز عید غدیر پس از نصب علی^(ع) به امامت نازل شده است، آورده اند. با انتصاب علی بن ابی طالب^(ع) به امامت در روز عید غدیر خم، دین کامل و نعمت تمام شد و اسلام به عنوان دین پسندیده قرار گرفت. پیامبر خدا روز عید غدیر خم را «افضل» عید ها نامیده اند. «افضل» صفت تفضیلی و به معنای برترین و بهترین و بالاترین و سودمندترین است. در روز عید غدیر، علی بن ابی طالب^(ع) به عنوان عَلم هدایت امت منصوب شد. «عَلم» با فتحه عین و لام به معنای بیرق، پرچم، درفش، رایت، نشان و فرمانده است. پیامبر در این حدیث تصریح می فرماید که «من براساس مأموریت الهی، علی بن ابی طالب را به عنوان پرچم دار هدایت و فرمانده و راهنمای امت نصب نمودم.» جمله «معاشر الناس»، همه مردم را فرا می گیرد و جهانی بودن امامت علی بن ابی طالب^(ع) را روشن می کند. در ادامه این حدیث نبوی، بخشی از مناقب امام علی^(ع) نیز ذکر شده است. جمله «علی^(ع) از من است و من از علی^(ع) هستم»، پیوستگی پایدار پیامبر و وصی پیامبر را بیان می کند. امام علی^(ع) پیشوای روشنگر خلق برای دوران پس از رحلت پیامبر در تبیین اختلافات در سنت نبوی است. لقب «امیرالمؤمنین» را پیامبر خدا برای علی بن ابی طالب^(ع) آورده اند. این لقب بین امامان^(ع) به پدر امامان، حضرت علی^(ع)، اختصاصی دارد.

امام علی^(ع) «قَائِدُ الْعُرَى الْمُخَجَّلِينَ» و پیشوا و پیشرو پیشانی سفیدان و رو سفیدان در روز قیامت است. علی بن ابی طالب^(ع) «يَعْسُوبُ الْمُؤْمِنِينَ» است. «يعسوب» به معنای امیر و ملکه و زنبور عسل و همچنین بزرگ و سید و جلودار و نیز مالک و سرپرست امور مردم آمده است.

امام علی^(ع) را يعسوب مؤمنان خوانده اند؛ زیرا همان گونه که ملکه زنبور عسل، جلودار و رئیس و امیر زنبورهاست. امام علی^(ع) جلودار مؤمنان است و همچنان که زنبورها از ملکه خود پیروی می کنند، مؤمنان باید از حضرت علی^(ع) پیروی کنند.

ببرس و بدان

مسائلی در مورد نذر

در این ستون به پرسش های شما درباره حکم مسائل مختلف از نظر شرعی پاسخ خواهیم داد. شما مخاطبان گرامی می توانید پرسش های خود را به شماره پیامک ۳۰۰۰۷۲۸۹ با ما در میان بگذارید.

- سؤال:** مبلغی را نذر کردم و برای عمل به نذر، آن مبلغ را به کسی که مطمئن بودم انجام می دهد، دادم، ولی او انجام نداده است و من نیز به او دسترسی ندارم. آیا نذر هنوز برعهده من است یا به عهده اوست؟
- پاسخ اجمالی**
- ۱. عمل به نذری که با صیغه شرعی و با رعایت سایر شرایط آن منعقد شده است، برعهده خود شماست و اگر اطمینان دارید دیگری نذرتان را از جانب شما انجام نداده است، همچنان برعهده خودتان باقی خواهد ماند ولی او نیز در قبال شما ضامن مبلغی است که به او پرداخته اید.
- ۲. اگر شک دارید که کار را انجام داده است یا نه و آن فرد هم انسان معتمدی باشد، می توانید بنا را بر این بگذارید که نذرتان را انجام داده است یا خواهد داد و شما در این زمینه تکلیفی نخواهید داشت.

آیت...العظمی خامنه ای

اگر صیغه شرعی نذر را خوانده باشید، نذر به عهده شماست و کسی که مبلغ را گرفته است و به آنچه گفته اید عمل نکرده است، ضامن آن مبلغ است.

آیت...العظمی صافی گلپایگانی

باید خودتان به نذر عمل کنید، ولی می توانید پولتان را از طرف مطالبه کنید.

آیت...هادوی تهرانی

- ۱. عمل به نذری که با صیغه شرعی و با رعایت سایر شرایط آن منعقد شده است، برعهده خود شماست و اگر مطمئن هستید دیگری از جانب شما انجام نداده است، همچنان به عهده شما باقی است ولی وی در قبال شما، ضامن مبلغی است که پرداخته اید.
- ۲. اگر شک دارید که کار را انجام داده است یا نه و آن فرد هم انسان مورد اعتمادی باشد، می توانید بنا را بر این بگذارید که کار را انجام داده است یا خواهد داد و شما در این زمینه تکلیفی نخواهید داشت.

- سؤال:** نذر داشتم اگر بچه ام سالم به دنیا بیاید، انگشتی را که داشتم و مشخص شده بود، به حرم امام رضا^(ع) بدهم، ولی انگشت در دو ماه قبل از به دنیا آمدن بچه گم شد، تکلیف چیست؟

پاسخ اجمالی

اگر در نگهداری انگشت کوتاهی نکرده اید، چیزی به عهده شما نیست.

آیت...العظمی خامنه ای

در فرض مرقوم، وظیفه ای نسبت به نذر ندارید.

آیت...العظمی مکارم شیرازی

هرگاه در نگهداری آن کوتاهی نکرده اید، در این صورت چیزی به عهده شما نیست.

آیت...العظمی سیستانی

اگر نذر شما با صیغه شرعی نبوده است، انجام آن واجب نیست.

آیت...العظمی نوری همدانی

چنانچه در نگهداری آن کوتاهی و تقصیر نبوده است، در فرض سؤال نذر منحل می شود و چیزی به گردن نادر نیست ولی اگر در حفظ آن کوتاهی شده باشد، نادر ضامن است و باید مثل یا قیمت آن پرداخت شود، بلکه احوط آن است که قناره نیز پرداخت شود.

آیت...هادوی تهرانی

اگر نذر مشخصا به این انگشت تعلق گرفته (که ظاهرا چنین است)، در فرض مزبور، شما تکلیفی ندارید.

شماره

شماره ۵۵
۳۱ خرداد ۱۳۹۳
۱۳ تیرماه ۱۴۴۰
شماره ۵۵

۱۴
SHAHNARANEWS.IR

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

مهر

حقانیت حدیث غدیر

درباره واقعه تاریخی و سرنوشت ساز غدیر خم و خطبه غدیر که پیامبر اکرم^(ص) در سال دهم هجری (حدود دو ماه قبل از رحلت خودشان) بعد از بازگشت از سفر حجة الوداع در منطقه جحفه ایراد کردند، مباحث فراوانی مطرح است. داستان حدیث غدیر یکی از مستندات بسیار مهم ما مسلمانان و شیعیان دوازده امامی در موضوع امامت و ولایت و جانشینی رسول خدا^(ص)، یعنی امامت حضرت علی^(ع) و فرزندان ایشان است. این توضیح نیز ضروری است که متن خطبه غدیر مورد اختلاف است و برخی محققان بزرگ مانند مرحوم علامه امینی (صاحب موسوعه مهم «الغدیر») فقط خطبه مختصر را آورده است و تنها کسی که خطبه را به طور مفصل ذکر کرده، مرحوم طبرسی در کتاب «احتجاج» مربوط به قرن ششم هجری است. به هر حال این خطبه چه کوتاه باشد، چه بلند، در اصل سندیت آن هیچ اختلافی وجود ندارد.

حجت الاسلام والمسلمین جعفری فراهانی:
یکی از شبهات مربوط به سند حدیث غدیر است؛ درحالی که منابع تفسیری و تاریخی معتبر در این باره تصریح دارند. ابن خلکان می گوید: در روز غدیر خم، مردم بعد از خطبه پیامبر^(ص) و معرفی علی^(ع) به عنوان جانشین خود، با علی بن ابی طالب^(ع) بیعت کردند

تعریف معنایی تعبیر ،مولا، و پاسخ آن

یکی از شبهات درباره این خطبه این است که واژه «مولا» در این خطبه، به آن معنایی که شیعیان به عنوان امامت و ولایت و رهبری و جانشینی پیامبر اکرم^(ص) برداشت می کنند، نیست و برخی از اهل سنت، به ویژه وهابی ها، این را قبول ندارند و معتقدند منظور از مولا در این خطبه، محبت، علاقه و دوستی و نظایر آن است و به معانی دیگری از این واژه استناد می کنند. ما شیعیان و پیروان مکتب اهل بیت^(ع) در فراز مهم خطبه «مَنْ كُنْتُ مَوْلَا فِهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَا»، مولا را به معنای جانشین و امام و رهبر (شایسته ولایت و تصرف در امور دین و دنیای مردم) می دانیم. دلیل ما برای این ادعا این است که در واقعه غدیر بنا بر اسناد موجود، یکی از شعرای معروف به نام حسان بن ثابت پس از پایان این خطبه با اجازه پیامبر^(ص) از جا برخاست و مضمون کلام ایشان را در قالب شعر درآورد و به جای کلمه «مولا» کلمه امام و هادی را به کار برد.

رسول خدا^(ص) در پایان این شعر از حضرت علی^(ع) درخواست کردند از جا برخیزند تا مردم با ایشان بیعت کنند و فرمودند: «من راضی شدم به اینکه بعد از من امام و هادی و رهبر باشی.» دلیل دوم ما شیعیان این است که امام علی^(ع) در اشعار خود به معاویه فرمودند: «فاوجبی لی ولایته علیکم، رسول...! یوم غدیر خم» یعنی معاویه تو آگاه هستی و می دانی پیامبر خدا^(ص) امامت و ولایت من بر مسلمانان را در روز غدیر خم واجب ساخت و آن شخص من بودم.

دلیل دیگری که در این زمینه می توان بیان کرد، این است که پیامبر^(ص) پیش از آنکه این جمله را فرماید، سؤال کردند: «ای مردم! آیا من اولی به شما نیستم؟! من صاحب جان و مال

شما نیستم؟! آیا من پیامبری برای شما از خودتان به خودتان سزاوارتر نیستم؟! کل جمعیت این سخنان را تأیید کردند و آن عبارت «مَنْ كُنْتُ مَوْلَا فِهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَا»، را به کار بردند و دست امیرالمؤمنین^(ع) را بالا گرفتند و فرمودند: «حالا هرکسی که من مولای او هستم و بر آن ها از خودشان سزاوارتر هستم، اینک علی بن ابی طالب^(ع)، مولا و پیشوای اوست.

پاسخ به شبهه سند حدیث

یکی از شبهات مربوط به سند حدیث غدیر است؛ درحالی که منابع تفسیری و تاریخی معتبر در این باره تصریح دارند. ابن خلکان می گوید: در روز غدیر خم، مردم بعد از خطبه پیامبر^(ص) و معرفی علی^(ع) به عنوان جانشین خود، با علی بن ابی طالب^(ع) بیعت کردند. همچنین ابوریحان بیرونی در کتاب «آثار الباقیه» غدیر را از جمله اعیاد بزرگ مسلمانان معرفی می کند که مسلمانان در آن جشن می گیرند. همچنین نزدیک به ۱۱۰ نفر از اصحاب پیامبر^(ص) در قرن اول هجری، حدود ۸۹ نفر از محدثان معتبر در قرن دوم، ۹۲ دانشمند در قرن سوم، ۴۳ نفر در قرن چهارم، ۲۴ نفر در قرن پنجم، بیست نفر در قرن ششم و ۲۱ نفر در قرن هفتم حدیث غدیر را نقل و گروهی علاوه بر اینکه داستان این خطبه و حدیث غدیر را به طور مفصل بیان کرده اند، اسناد آن را نیز آورده اند؛ مثلاً مرحوم طبری در کتابی با عنوان «الولایة فی طرق حدیث الغدیر»، از ۷۵ طریق از اصحاب و تابعین پیامبر^(ص) حدیث غدیر را نقل کرده است یا ابن عقیه کوفی در رساله ولایت، حدیث غدیر را از ۵۱ تن و محدثین عمر بغدادی این حدیث را از ۲۵ طریق نقل می کند.

نقل حدیث غدیر توسط بزرگان اهل سنت

افراد ی چون احمد بن حنبل، ابن حجر عسقلانی، جزری شافعی، ابوسعید سجستانی، امیر محمد یمنی، نسایی، ابوالعلی همدانی و ابوالعرفان حیان، بین چهل تا صد واسطه سند روایت حدیث غدیر را نقل کرده اند. افراد دیگری نیز جز در کتاب های حدیثی و تاریخی خود، به طور خاص موضوع غدیر را نقل کرده و درباره آن مطالبی نگاشته اند که مرحوم علامه امینی در کتاب الغدیر اسناد حدیث معروف غدیر را به طور مفصل بیان کرده و به شبهات مخالفان پاسخ داده است. علاوه بر این، در منابع معتبر، هجدهم ذی الحجه به عنوان عید معرفی شده است و زید بن رقم، صحابی پیامبر^(ص) می گوید: «مهاجران، از جمله ابوبکر، عمر، عثمان و طلحه و زبیر، نخستین افرادی بودند که با علی بن ابی طالب^(ع) بیعت کردند و مراسم بیعت با امیرالمؤمنین^(ع) در روز غدیر تا نماز مغرب و عشا ادامه یافت.

امام علی^(ع) سکوت نکرد

بنابر تصریح منابع معتبر این گونه نبوده است که حضرت امیر^(ع) به عاصبان ولایت اعتراض نکرده باشند. در متون تاریخی هست که بعد از اینکه تعدادی از مسلمانان با خلیفه اول بیعت کردند، امیرالمؤمنین^(ع) را هم به اجبار برای بیعت به مسجد بردند، اما حضرت^(ع) با سخنان مستدل و کوبنده سران سقیفه را مورد احتجاج قرار دادند و فرمودند: «شما به عنوان جانشین پیامبر^(ص) جامه خلافت را بر تن کردید و آن را از دست علی^(ع) درآوردید و حال می خواهید با شما بیعت کنم؟ هرگز چنین نخواهد شد.

باتوجه به اینکه بارها پیامبر^(ص) نسبت به مقام علی^(ع) تصریح کردند و فرمودند: «علی بن ابی طالب^(ع) برادر من است.» در تاریخ است که خلیفه اول مانع این بیعت اجباری شد و بشیر بن سعد از پیش گامان بیعت با خلیفه اول، مردم را ساکت و توجیه کرد

که علی^(ع) آماده بیعت نیست؛ او را رها کنید. امام علی^(ع) فرمودند: «آیا هنوز بدن مطهر پیامبر^(ص) به خاک سپرده نشده، به بیعت رسیدید؟» در گزارش های مختلف

بررسی شبهات مرتبط با «غدیر»، در گفت وگو با رئیس گروه مطالعات بنیادی مجمع جهانی اهل بیت^(ع)

بررسی تلاشی برای بزرگ ترین تحریف تاریخ

آمنه مستقیمی همیشه تاریخ این گونه بوده است که وقتی حقی بیان و ادا می شود، باطل به سرعت در مقابل آن قد عَلم می کند و باهدف خدعه و تیرنگ علیه حق، در تخریب، ترور تهدید و شایعه و شبهه سازی کوتاهی نمی کند. این روای تاریخی درباره واقعه مهم و سرنوشت ساز غدیر و اعلام امامت و ولایت حضرت امیرالمؤمنین^(ع) هم صادق است. در طول تاریخ همیشه بوده اند افراد و جریان هایی که تلاش کرده اند با شبهه و تحریف، این واقعیت و حق الهی امیرالمؤمنین^(ع) و فرزندان ایشان را زیر سؤال ببرند. در دهه امامت و ولایت، در گفت وگو با حجت الاسلام والمسلمین عباس جعفری فراهانی، محقق و پژوهشگر حوزوی و رئیس گروه مطالعات بنیادی مجمع جهانی اهل بیت^(ع)، به برخی شبهات مطرح شده درباره حادثه بزرگ و تاریخی غدیر و ولایت امام علی^(ع) پرداخته ایم.

تاریخی به سخنان امیرالمؤمنین^(ع) خطاب به مهاجر و انصار اشاره شده است. جابر بن یزید جعفی از امام باقر^(ع) نقل می کند که امیرالمؤمنین^(ع) هفت روز پس از رحلت نبوی و بعد از آنکه از گردآوری قرآن فارغ شدند، خطبه ای ایراد و احتجاج کردند و فرمودند: «اشتباه بود در سقیفه جمع شدید و خلیفه را تعیین کردید» و در خطبه مشهور به «وسيله»، بعد از حمد و ثنای خدا و بیان ویژگی های پیامبر^(ص)، ماجرای غدیر را یادآوری می کنند و می فرمایند: «مگر یادتان رفته است که رسول خدا^(ص) در جمع مردم فرمودند: جایگاه علی^(ع) نسبت به من، همچون هارون نسبت به موسی^(ع) است و مرا مولای بعد از خود معرفی کردند.» امام علی^(ع) با خلیفه اول و دوم هم احتجاجاتی داشتند و موضوع غدیر را به وی یادآوری کردند.

شبه یمن و حضور نداشتن امام علی^(ع) در حجة الوداع

در پاسخ به شبهه یمن و شایعه حضور نداشتن امام علی^(ع) در حجة الوداع و ابهام باید گفت این طور نبوده است؛ اگرچه امیرالمؤمنین^(ع) قبل از حجة الوداع مأمور به حضور در یمن شدند اما بنابر اسناد تاریخی امام علی^(ع) در حج به پیامبر^(ص) و مسلمانان ملحق شدند و حج را به جا آوردند. بنابر اعتراف منابع تاریخی، پیامبر^(ص) در روز غدیر دست امام علی^(ع) را گرفتند و بلند کردند و فرمودند: «هرکس من مولایم اویم، علی^(ع) مولای اوست.» برخی از اهل سنت در این شبهه به سخن قاضی ایجی حنبلی مذهب استناد می کنند که می گوید علی^(ع) در روز غدیر همراه پیامبر^(ص) نبود و در یمن حضور داشت.

ابن سعد (م ۲۳۱ ق)، بعد از اشاره به مأموریت امیرالمؤمنین^(ع) در یمن، می نویسد: ایشان بعد از کسب غنائم به مکه برگشتند و برای مناسک حج به پیامبر^(ص) ملحق شدند. طبرانی (م ۳۲۰ ق) با سندی از انس بن مالک نقل می کند وقتی علی^(ع) از یمن بازگشت، پیامبر^(ص) فرمودند: «با چه قربانی کردی؟» امیر^(ع) عرضه داشتند: «با قربانی شما...» این ها نشان می دهد علی بن بی طالب^(ع) در حجة الوداع همراه رسول خدا^(ص) بوده اند و بزرگان اهل سنت مانند ترمذی و احمد بن حنبل که حدیث غدیر را از قول شاذنه صحابی نقل کرده اند، معترف اند. امام علی^(ع) در روز غدیر در مراسم حضور داشته اند.

خطبه غدیر برای دلجویی از علی^(ع) نبود

شبهه دیگر آن است که می گویند پیامبر^(ع) خطبه غدیر را برای دلجویی از امام علی^(ع) ایراد کردند، نه برای ابلاغ و اعلام جانشینی او. این اسحاق، مورخ مشهور، در سیره خود این چنین نقل کرده اند که پیامبر^(ص) علی^(ع) را همراه با خادین ولید به یمن فرستادند و چون آن حضرت^(ع) با غنائم برگشتند، پیامبر^(ص) در تفقد و دلجویی از ایشان خطبه غدیر را ایراد کردند. مهم آن است که ابن اسحاق در نظر اهل سنت کاملاً بی اعتبار است و تعبیر کذاب و ضعیف و دجال را برای او به کار می برند. چگونه ممکن است پیامبر^(ص) جمعیتی حدود ۵۰۰ هزار نفر را در آن هوای گرم فقط برای دلجویی از علی بن بی طالب^(ع) نگاه دارد.

«بخاری» در بیان غدیر کوتاهی کرده است

شبهه دیگری از اهل سنت درباره غدیر روایت نکردن حدیث غدیر در صحیح بخاری است. در پاسخ به این ها باید گفت معیار صحت احادیث، سند بخاری نیست؛ چون «مسلم» به عنوان عالم معاصر، و در صحیح خودش این حدیث را نقل کرده است و اگر هم نقدی هست، به بخاری برای نقل نکردن این حدیث صحیح و متواتر وارد می شود؛ البته بخاری تعهدی به نقل همه احادیث صحیح نداشته است و با توجه مفصل شدن کتاب خود، از ذکر برخی احادیث صحیح خودداری کرده است و ابن حجر، از شارحان صحیح بخاری، به این مسئله تصریح دارد. این استدلال نیز هست که بخاری به دلیل ضدیت با مکتب اهل بیت^(ع)، حدیث متواتر غدیر را ذکر نکرده است